

Össze kell csuklóznom az íróeszközökkel - Konrád György a Társalgóban

2001. július 23., hétfő, 19:50 | Utolsó módosítás: 2003. április 15., kedd, 16:00

Idén Konrád György kapta az egyik legjelentősebb nemzetközi civil kitüntetést, az aacheni polgárok által adományozott Károly-díjat. A külföldön is elismert író és szociológus, a hetvenes-nyolcvanas évek magyar ellenzékének prominens alakja, a nemzetközi írószövetség egykori, a Német Művészeti Akadémia jelenlegi elnöke és a Szabad Demokraták Szövetsége Országos Tanácsának tagja június 20-án az [origo] Társalgójában beszélgetett az olvasókkal, olvasóinkkal. Szó esett egyebek mellett Magyarország világpolitikai szerepéről, a magyarországi kisebbségek társadalmi megítéléséről. Konrád György azt is elárulta, mi történik, ha néhány napig nem ír és hogy mennyiért írna választási beszédet a Fidesznek.

Röviden az írásról

Mit jelent Önnek a Károly-díj, amit nemrég kapott?

Konrád György: Olyan megtiszteltetést, amelyet szívesen adok tovább kollegáimnak és honfitársaimnak. Örültem, hogy íróársaim olvastak fel, magyar tudósok tartottak előadást azokban a hetekben Aachen városában, hogy egy gimnáziumi osztály meglátogatott egy ottani gimnáziumi osztályt, hogy a híres Dómban, amelynek kápolnáját még Anjou Károly Róbert adományozta, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát misézett. Annak is örültem, hogy Mádl Ferenc köztársasági elnök jó németiséggel beszélt a téren állókhoz a városháza erkélyéről, és annak is, hogy ezen a téren sok ember kezet nyújtva magyarul üdvözölt.

Számítanak valamit a díjak, elismerések, amiket kap/kapott?

Konrád György: A hiúságomnak bizonyára jólesik, de sok munkával jár, és nem szeretném magam hosszasan a díjazottal azonosítani.

Ki a legesélyesebb magyar az irodalmi Nobel-díjra?

Konrád György: Vagy Esterházy, vagy Kertész, vagy Nádas, vagy én, vagy egyikünk sem. Lehet, hogy még nem is ismerem azt, aki meg fogja kapni.

Kiket tart a legjobb (magyar és külföldi) kortárs íróknak?

Konrád György: Az előbb említetteket mindenképpen, rajtuk kívül nagyra becsülöm Darvasi Lászlót, Márton Lászlót, Krasznahorkai Lászlót...Péterek csapata után, úgy látszik, Lászlók csapata jött... De még sorolhatnék másokat is. Az élő francia irodalomból még nincsenek kedvenceim. Régebben nagyon szerettem Claude Simon és Nathalie Sarraute írásait, most éppen nincsen új kedvencem. A német irodalomból máig a leginkább Hans Magnus Enzensberger írásait élvezem. De egy világirodalmi panorámára most had ne kényszerüljek...

Melyik könyvére/írására a legbüszkébb? És miért?

Konrád György: Arra se tudnék válaszolni, ha megkérdeznék, hogy az öt gyerekem közül melyikre vagyok a legbüszkébb.

Milyen gyakran publikál külföldi - elsősorban német - lapokban?

Konrád György: Elég gyakran. Az akadémián ha felolvasok egy szöveget, megcsinálják, hogy valamelyik lap elkéri... itthon is így szokott ez lenni.

Hány könyvön dolgozik egyszerre?

Konrád György: Legfeljebb kettőn, de inkább csak egyen; egy könyvön és kisebb írásokon.

Mi ad erőt, illetve motivációt Önnek az íráshoz?

Konrád György: Ha néhány napig nem írhatok, kiállhatatlanná válok. Ahhoz, hogy emberszeretően viselkedjem, délelőtt néhány órára össze kell csuklóznom az íróeszközökkel.

Milyen körülményekre van szüksége az íráshoz? Vagy nincs ilyen bogara?

Konrád György: Legjobban szeretek egy falusi házban írni. De írtam már zajos kávéházban, vonaton, a harminchetedik emeleten, sőt árokparton is.

Írás közben él-e Önben egy kép az olvasóról, vagy inkább arra koncentrálsz, hogy a mondandóját kifejtse?

Konrád György: A mondatra koncentrálok. De volt már rá példa, hogy egy-egy barátomat vagy kollégámat képzeltem el olvasóként, és aztán a mondatot gyorsan kihúztam.

Csuklóból írsz, vagy könyökből, vagy vállból? Mi a helyes technika? Szabad közben csípőt ringatni?

Konrád György: Ajánlanám a fejen állva írást, az nem tarthat sokáig, tehát a mű sem lesz túlságosan hosszú... :)

Sokak szerint mi a nyelvünk foglyai vagyunk, a magyar irodalom fordításban elveszti az ízt, világlátásunk pedig jelentősen eltér a nyugatiakétól. Egyetért ezzel?

Konrád György: Minden nyelvről egy másik nyelvre fordítani valamilyen veszteséggel jár. De hogy a magyarról kevésbé lehetne más nyelvre fordítani, mint más nyelvről magyarra, azt nem hinném.

Szereti a cinizmust, mint irodalmi eszközt?

Konrád György: Ha szellemes...

Hány nyelven szokott írni és olvasni?

Konrád György: Angolul, németül és franciául elég jól, oroszul gyengébben olvasok. Írni csak magyarul írok.

Ön szerint rendben van az, hogy ma egy új könyv ára kb. 2000 forint?

Konrád György: Nincs rendben, de olcsóbban a kiadók nem tudják megcsinálni. Ebből az író honoráriumára 160 Ft, a terjesztőé 900 Ft, és még így se tudnak könnyedén létezni.

Politizálás

Mi korunk nagy kérdése?

Konrád György: Mindig ugyanaz: Hogyan éljünk? Hogyan férjük meg egymással? Indiában egy hét alatt születik annyi gyerek, mint Európában egy év alatt. Hogyan oszlanak majd el az emberek a Földön anélkül, hogy harcolnának egymással...?

Mi a véleménye a státustörvényről?

Konrád György: Magam is javasoltam a kettős állampolgárság ideájának mérlegelését. Én nem rosszallom azt, amit adnak. Az ördög a részletekben van.

Mi a véleménye a kettős identitás társadalmi elfogadottságáról Magyarországon?

Konrád György: Nem ismerem az ide vonatkozó közvéleménykutatási adatokat, gondolom, hogy vannak elegenden, akik szívesebben foglalkoznak mások identitásával, mint a magukéval.

Ön szerint nehezebb ma a kisebbségek helyzete Magyarországon, mint azokban a bizonyos "átkos" években? Ha igen, akkor ez miben nyilvánul meg?

Konrád György: Több a megengedett nyilvános gyűlölködés. A demokráciához hozzá tartozik, bizonyos határok között, a gyűlöletbeszéd szabadsága, a nyilvános gyűlölködésnek a társadalmak ízlése szab határt. A kormányoknak ebben a tekintetben felelősségük van: ha a kormányfő egy olyan műsort tekint kedvencének, amelyben napirenden van a gyűlölködő beszéd, akkor a kormányfő erkölcsi felelősséget visel ezért a beszédért.

Mit ért azon, hogy nyilvános gyűlölködés?

Konrád György: Valami olyasmit hallottam, hogy egy újságíró Kertész Imrének egy mondatára reagálva hazaáruló zsidóknak kofferestül a távozást vagy pontosabban a takarodást ajánlotta. Nem ellenőriztem ezt a mondatot, mert nem szeretek gusztustalan dolgokhoz hozzányúlni, de az ilyen beszédet nyilas-beszédnek tartom.

Ön szerint el kellene fogadtatni a zsidóságot mint nemzeti kisebbséget Magyarországon? A Mazsihisz csak a vallásos zsidókat képviseli, a "kulturálisan" zsidókat nem...

Konrád György: Kérdés, hogy még nemzeti kisebbség-e, mivelhogy a magyar zsidók anyanyelve a magyar. Nemzeti kisebbségnek valamilyen más nyelv az anyanyelve. Talán kulturális vagy vallási kisebbséget lehetne mondani, de hadd definiálják a zsidók önmagukat, és az embereket illik annak elfogadni, aminek ők maguk mondják és tartják magukat. Ami engem illet, én magyarnak is és zsidónak is tartom magam, és a kettő között nem látok ellentmondást.

A (mindenkori) kormány felelősségét említette a gyűlöletkeltés viszonylatában. A felelősségről azonban csak akkor van értelme beszélni, ha ezt valaki számon is kérheti. Ahhoz viszont civil társadalom kell. Van-e ilyen Magyarországon? Mit tehet ilyen téren a szépíró?

Konrád György: A jó olvasók köre is egy-egy civil társadalom, egy baráti kör is civil társadalom, egy randevúzó pár is civil társadalom...

Én, ha randevúzó, nem tartom magam és a társam civil társadalomnak. Utána talán...

Konrád György: Nem szokott beszélgetni azzal, akivel randevúzik?

Hogyan ítéli meg Magyarország világpolitikai szerepét, illetve mi a véleménye, hogyan ítélnék meg minket külföldön?

Konrád György: Kis országoknak csak kiemelkedő események és tettek révén van világpolitikai szerepük. Ilyen volt '56, ilyen volt a '89-es fordulat, a határnyitástól a kerekasztal-tárgyalásokon át a törvényes átmenetig, és ilyen egyes személyeknek (művészeknek, tudósoknak, sportolóknak), általában kiemelkedő tehetségeknek a világ különböző színpadain való szereplése. Annyit elmondhatok, hogy még nem volt olyan író-olvasó találkozóm külföldön, más kontinenseken sem, ahol utána ne jött volna oda néhány magyar egy pár szót váltani. Ironikus ellentétet látok a nemzeti önsajnálatra való képességünk és a között az általános jellemzés között, hogy a magyar mögöttes megy be a forgóajtón és előtte jön ki onnan. A világ egyszóval élelmesnek látja a magyarokat, és bizonyos szakmákban, a zenétől az informatikáig, kiemelkedően jónak. A bűnözési teljesítményünk sem elhanyagolható...

Hol érzi magát a világon leginkább otthon Magyarországot után?

Konrád György: Éreztem már nagyon jól magam majdnem mindenütt, ahol megfordultam. Néhány napig szeretek bármilyen eddig ismeretlen városban kószálni, és aztán már mennék haza.

Ezt várta-e a rendszerváltás hajnalán, amit kaptunk, és arrafelé megy-e a világ, amerre szeretné?

Konrád György: A világ mindig arrafelé megy, amerre ő szeretné, legfeljebb az a kérdés, hogy én szeretem-e vagy sem. Mindig van, amit szeretek...

Ön szerint van helye az erkölcsnek a politikában? Ha igen, milyen elveket szeretne látni érvényesülni?

Konrád György: A legnagyobb példája bizonyítja, hogy volt helye az erkölcsnek is a politikában. A kis csalókról pedig megfélekedzünk.

Mennyiért írna a Fidesznek egy választási beszédet?

Konrád György: Nem illenék ezt tennem. Habár volt egy kitűnő unokabátyám, aki Londonban a Könnyűbeton Szövetség elnöke volt építészmérnökként, és a miniszter kérésére megírta az ő beszédét, az ellenzéki árnyékminiszter kérésére az ő beszédét is megírta, majd a saját nevében megírta, hogy miért nincs egyiknek sem igaza.

Na de a pénz nagy úr, nem? Szóval mennyiért?

Konrád György: Semennyiért sem. De szívesen beszélgetnék a Fidesz bármelyik képviselőjével, ha érdekelné a véleményem. Mert abszurdumnak tartom, hogy Magyarországon a párthoz tartozás meghatározóbb, mint a személy minősége. Berlinben azt tapasztaltam, hogy valamennyi pártban vannak számomra rokonszenves közszereplők, akikkel szívélyes viszonyunk van, mert a művészeti akadémiával már csak azért sem árt jóban lenni, mivel a színpadán a politikusok a legjobb tulajdonságaikat mutathatják meg a pódiumbeszélgetésekben.

Kívánt sok boldogságot Eörsi Istvánnak hetvenedik születésnapja alkalmából?

Konrád György: Igen, persze. Úgy volt, hogy fel is olvasok egy kis üdvözlő szöveget, de Pisti nem először elfoglalta az egész időmezőt.

Az SZDSZ-t hogyan támogatja majd a következő választásokon? Egyáltalán milyen esélyt lát a párt jövőjét tekintve?

Konrád György: Mindig szeretnék esélyt látni, mert mindent összevéve sok értelmes és tisztességes embert látok ebben a pártban, és bár a szabad demokraták sem mentesek az emberi gyarlóságoktól, a javaslataik többnyire értelmesek és méltányosak. Ha az írásaimat ők vagy mások a továbbgondolás értelmében használni tudják, annak örülök.

Ön szerint mi az oka, hogy csökken az SZDSZ népszerűsége?

Konrád György: Ki tudja?

Mit szól a lex Répássyhoz? Fog még publikálni valahol, ha hatályba lép esetleg ez a törvény?

Konrád György: Persze hogy fogok, de a törvényt gusztustalannak tartom.

Megbánta, hogy annak idején írt egy cikket a fű legalizálása ügyében?

Konrád György: Nem bántam meg. Nem nagyon voltak olyan írásaim, amelyet megbántam volna.

Inkább iszik egy sört, vagy szív el egy jointot?

Konrád György: Mondjuk, inkább egy pohár bort. :)

[origo]